

Autoreferat

1. Imię i nazwisko: Agnieszka Pantuchowicz

2. Posiadane dyplomy:

2001: Doktor nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa, stopień nadany przez Radę Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Śląskiego 19 czerwca 2001 na podstawie rozprawy *O lirycie Urszuli Koziół*, napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Ireneusza Opackiego

1994: Magister filologii polskiej, dyplom wydany przez Wydział Filologiczny Uniwersytetu Śląskiego na podstawie pracy *Ognista Heloiza*, napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Anny Węgrzyniak

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

2005 – Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej w Warszawie

(od 2015 SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny)

Wydział Nauk Humanistycznych i Społecznych (adiunkt)

2002 – 2005 Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej

Wydział Humanistyczno-Społeczny (adiunkt)

2001 – 2002 Uniwersytet Śląski, Wydział Filologiczny (adiunkt)


1993 – 1994 Uniwersytet Śląski, Wydział Filologiczny (asystent stażysta)

4. Tytuł osiągnięcia naukowego:

„Pisanie kobiece w świetle współczesnych teorii krytycznych i przekładoznawczych”

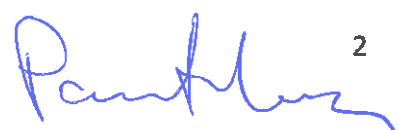
(cykl 15 artykułów naukowych)

Tym, co przede wszystkim i najogólniej, łączy moje dociekania w zaproponowanym jako osiągnięcie naukowe cyklu artykułów jest poszukiwanie sposobów istnienia „ducha inności” w dyskursie literackim i w związanych z nim współczesnych teoriach krytycznych. Duch ten, który dla Marii Janion stanowi też pewien przejaw ducha wolności – postrzeganego jako zagrożenie normatywnego uporządkowania świata, jest także, jej zdaniem, duchem kobiecym – duchem zmiany, czy też przemiany, niemiłej męskiemu umiłowaniu stabilności, także stabilności i klarowności pojęć i kategorii, którymi posługujemy się w opisie rzeczywistości. Wiąże się z tym podejmowana przeze mnie problematyka normalizacji inności i odmienności, a więc problematyka wychodząca poza granice literaturoznawstwa, stanowiąca także istotny aspekt rzeczywistości politycznej, społecznej i kulturowej.

 1

W żadnym z artykułów, które zaliczyłam do wskazanego cyklu publikacji, nie piszę dosłownie o duchu inności, choć nawiązuję do Derridańskiej dekonstrukcji i „hauntologii” jako ważnych sposobów myślenia, także akademickiego, o inności i odmienności. To, co w tytule nadanym cyklowi określam mianem teorii krytycznych i przekładoznawczych, mieści się w obszernym spektrum rozważań, którym przypisana została pewna kategoryzacja, lecz które nie mieszczą się w pełni w jej ramach, przekraczając i zarazem kwestionując granice normatywności. Tym, co łączy obecne w artykułach dyskursy klasyfikowane jako, przykładowo, dekonstrukcja, poststrukturalizm, krytyka feministyczna, *Gender Studies* czy *Translation Studies*, zdaje się być w znacznej mierze refleksja nad innością, odmiennością i różnicą, a także nieco widmowa, niedopowiedziana kategoriałność tych teorii, dotycząca zarówno ich samych, jak i obszarów ich dociekań.

Takim, nieco widmowym, pojęciem jest także użyte w tytule cyklu „pisanie kobiece”, o którym w Polsce pisały i piszą – w różnych perspektywach metodologicznych i w odniesieniu do różnych obszarów tematycznych – takie krytyczki, jak Maria Janion, Grażyna Borkowska, Izabela Filipiak, Agnieszka Gajewska, Agnieszka Graff, Ewa Kraskowska, Inga Iwasiów, Krystyna Kłosińska czy Anna Legeżyńska. Pojęcie to odnosić się może nie tylko do pisarstwa kobiet, lecz także skłania do poszukiwania możliwości istnienia specyficznie kobiecego sposobu pisania, który można przeciwstawić pisaniu męskiemu, niekoniecznie przypisanemu pisarzom płci męskiej. „Pisanie kobiece” jest także frazą używaną w polskich przekładach ważnego w rozważaniach feministycznych pojęcia *écriture féminine*, znacznie poszerzającą jego zakres znaczeniowy. Refleksja spod znaku *écriture féminine* może także odnosić się do pisarstwa mężczyzn. W moich własnych badaniach często odnoszę się do pisania autorstwa kobiet (do poezji i prozy, lecz także do szeroko pojętych tekstów krytycznych) nie tyle jak do twórczości gatunkowo różnej od męskiej, lecz raczej jako takiej, która powstawała i w znacznej mierze nadal powstaje w sferze wartościowanej kulturowo jako niższa niż twórczość autorów płci męskiej. Choć wieloletnia praca krytyczek i krytyków drugiej fali feminizmu silnie już uprawomocniła pisanie kobiece, stereotypy dotyczące kobiecego autorstwa są nadal obecne, choć czasem skrycie, nie tylko w badaniach literaturoznawczych, lecz także w praktykach translatorskich. W dokonanych przeze mnie analizach przykładów (i przekładów) tekstów autorstwa kobiet staram się wykazać ich wrażliwość na inność, będącą nie tyle domeną biologii, co raczej skutkiem kulturowego podporządkowania dominującym dyskursom normatywnym, których uniwersalizm stanowi siłę represyjną. Nie oznacza to, że wrażliwość na inność obca jest autorom płci męskiej (których teksty także pojawiają się w moich pracach), choć to, co

 2

Kamila Budrowska (*Kobieta w procesie literackiego komunikowania*) określa mianem „kobiecej kondycji” silniej motywuje poszukiwania możliwości sposobów pisania poza szeroko pojętymi za Foucaultem dyskursami władzy, i wbrew nim.

Wspomniana wyżej problematyka uprawomocniania pisania kobiecego powiązana jest z kwestią autorstwa, którego krytykę zapoczątkowali Roland Barthes i Michel Foucault. Kwestię tę podejmuję w kilku publikacjach, przenosząc ją na grunt badań przekładoznawczych, które w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat (podobnie jak semiotyka w dobie dominacji strukturalizmu) stały się domeną myślenia o języku i literaturze w dobie intertekstualności. Ta ostatnia, nie tylko w ujęciu Julii Kristevej, stanowi kategorię wpisującą powtórzenie i pewną nieoryginalność we wszelkie teksty kultury. Zagadnienia przekładu stanowią częsty punkt odniesienia także w pismach Jacquesa Derridy, który uczynił z translacji zagadnienie epistemologicznej niedecydowalności, kwestionującej możliwość pełnej zgodności słowa nie tylko z przekładem, lecz także ze swym własnym znaczeniem. Tym, co skłoniło mnie do podjęcia badań nad przekładem, jest jego nieunikniony związek z różnicą i innością, z tym, co na początku mojego autoreferatu nazwałam „duchem inności”, który w istotnej mierze jest tworzony czy też wywoływany przez przekład. Przekład, jak trafnie ujmuje to Maria Tymoczko w jednym ze swoich tekstów (*Translation and Power*), zawsze ustanawia pewną różnicę, pewną nie do końca uchwytną przestrzeń, w której jednostkowa tożsamość tekstu ulega zatarciu. Wytwarzanie różnicy stanowi, zdaniem Tymoczko, o sile przekładu, która przeciwstawia się wymogom jednoznaczności i wierności wobec Autora i Oryginału.

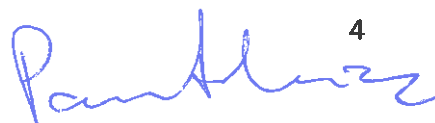
W kilku zamieszczonych w zaproponowanym cyklu artykułach zastanawiam się nad nieco oksymoroniczną możliwością legitymizacji zachowania różnicy w przekładzie, która to możliwość stanowi, w gruncie rzeczy, istotną i wspólną część dociekań teoretycznych takich dyskursów krytycznych, jak postrukturalizm, dekonstrukcja, krytyka feministyczna, krytyka postkolonialna, *Gender Studies* czy studia nad odmiennością (*Queer Studies*). Powstałe w drugiej połowie ubiegłego stulecia *Translation Studies*, które stanowią częsty punkt odniesienia moich publikacji, stały się interdyscyplinarną dziedziną badań, w której studia nad przekładem przestały być domeną językoznawstwa, i znacznie poszerzyły perspektywę analityczną o narzędzia studiów kulturowych i komparatystyki. Zmiana ta, powiązana z tzw. zwrotem kulturowym (*cultural turn*) dotyczyła wielu dyscyplin badawczych, także literaturoznawstwa, i zainicjowana została głównie w brytyjskich i amerykańskich ośrodkach akademickich, choć silnie inspirowana była teorią francuską, z której czerpała w dużej mierze dzięki jej anglojęzycznym przekładom. Przekłady te, w przypadku, przykładowo, pism Jacquesa Derridy,



Hélène Cixous czy Luce Irigaray, opatrzone były z reguły licznymi komentarzami i przypisami tłumaczek i tłumaczy oraz glosami autorskimi, w których podkreślana była co najmniej niepełna przekładalność tekstów, które, dodajmy, same podejmowały także tematykę nieprzekładalności i niewyraźności. Powstawała w ten sposób interesująca mnie przestrzeń inności i wieloznaczności, którą można określić, za Derridą, mianem „multilingwalizmu Innego”, przestrzeń oporna wobec tradycyjnych narzędzi i celów badawczych strukturalizmu czy fenomenologii – dyskursów akademicko uprawomocnionych, które przestrzeń tę postrzegały, i postrzegają, z niechęcią i niesmakiem jako niepotrzebną, a nawet groźną, komplikację binarnego świata oczywistych znaczeń. Przestrzeń tę komplikuje także dokonywana w studiach przekładoznawczych krytyka funkcji autora, która, stanowiąc pewien powrót to Barthesowskiej „śmierci autora”, skupia się na zagadnieniu autorstwa przekładu i jego uprawomocnienia jako czynności twórczej raczej niż odtwórczej, skutkiem czego zatarciu ulegają pojęcia oryginału i autentyczności, a przedmiotem badań stają się zmiana i różnica, paradoks twórczej niepowtarzalności powtarzania, które André Lefevere przeformułował na „przepisywanie”, i w którym Lawrence Venuti dostrzega w tytule jednej ze swych książek (*Translation Changes Everything*) możliwość zmiany wszystkiego.

Jedną z moich wczesnych inspiracji przy podjęciu badań nad innością stanowił esej Jeanette Winterson *Art Objects. Essays on Extasy and Effrontery (Przedmioty sztuki // Opór sztuki. Eseje o ekstazie i czelności)*, któremu poświęciłam pierwszy artykuł serii: *Topography of Love in Jeanette Winterson (Topografia miłości w twórczości Jeanette Winterson, 2001)*. W eseju tym nieprecyzyjny język sztuki jawi się jako rodzaj pisania, w którym opanowanie języka jest nieomal równoznaczne z miłosnym oddaniem się niesionym przez niedopowiedziom i przeniesieniom. Esey Winterson odczytuję w kontekście koncepcji bliskości Luce Irigaray, w której opanowanie (zawłaszczanie) i oddanie się nie stanowią binarnej opozycji, lecz realizują się w podwójnym geście zatarcia podziału na podmiot i przedmiot, ustanawiającym równocześnie pewną nową ekonomię kwestionującą tak podstawowe kategorie ekonomiczne, jak własność i posiadanie. W pisarstwie Winterson zatarciu ulega także pojęcie miejsca, którego przemieszczanie i otwieranie stanowi istotny wątek jej powieści *Written on the Body* i *Oranges are Not the Only Fruit*.

Teoretyczne propozycje dotyczące pisania kobiecego, do których nawiązuję w powyższej omówionym artykule, stanowią przedmiot drugiego opublikowanego w tym samym roku tekstu (*Luce Irigaray's Pre-positions: Non-Oppositional Dialectics in Exile, Przy-imki Luce Irigaray: dialektyka nieopozycyjności na wygnaniu, 2001*), w którym odczytuję

4


niegramatyczne użycie przyimka w książce Luce Irigaray *I Love To You* jako propozycję komunikacyjnego przełamania logiki binarnych opozycji i skierowania uwagi nie na językowy przekaz informacji, lecz na możliwość relacji pomiędzy na pozór domkniętymi kategoriami czy tożsamościami. Inność i odmienność są w tekście Irigaray sferami bliskimi człowiekowi, a pozorność ich zewnętrżności można zauważyć poprzez zmianę perspektywy z „poza” (beyond) na „pomiędzy” (between).

W artykule *Doświadczenie kobiecości, czytając liryki Urszuli Koziół* (*Experiencing Feminity, Reading Urszula Koziół's Lyrics*, 2002) powracam do bliskiej mi, nie tylko z racji polonistycznego wykształcenia, poezji Urszuli Koziół. Zastanawiam się w nim nad zagadnieniami pisarstwa i pisania kobiecego, uzasadniając rolę krytyki feministycznej w zmianie ich postrzegania oraz omawiam próby konstrukcji metajęzyka krytycznego, w którym wprowadzenie do rozważań pojęcia płci kulturowej rozróżniającego bycie kobietą od generowanych przez kulturę kategorii kobiecości i męskości (przywołuję tu propozycje takich krytyczek feministycznych, jak Grażyna Borkowska, Hélène Cixous, Luce Irigaray, Anna Łebkowska, czy Toril Moi). Kwestie te ilustruję analizą kilku wierszy Urszuli Koziół, w których kobiecość nie stanowi prostej manifestacji i afirmacji płci, lecz raczej wkrada się do jej wierszy, stając się integralną częścią jej poetyki. Na przykład w wierszu *Tysiąc i jedna noc* mamy do czynienia z ekspresją kobiecego wdzięku, lecz owa pozorna emanacja modulowana jest poprzez ironiczny dystans i eliptyczność toku składniowego. Efektem tej modulacji jest nie tyleż pełna afirmacja, lecz swoista „akceptatywność” (termin Stanisława Balbusa) kobiecego wdzięku. Owa akceptatywność ujawnia się także w kwestii prekursorstwa, którą omawiam na przykładzie trzech wierszy poetki (*Skarga Safony, Mówi Safo* oraz *I mówi Safo*), których intertekstualny związek z postacią i słowami poezji Safony przywołuje język „pra-matki” zintegrowany z głosem własnym poetki. Analizowany w artykule tryptyk Koziół odczytuję jako rodzaj twórczego przekładu, w którym dwa kobiece głosy ulegają przemieszaniu i uzupełniają się, choć bez Bloomowskiego lęku przed wpływem łączącego się z uzupełnianiem kostkowej mozaiki (*tessera*) o brakujące elementy. W tryptyku Koziół obydwu głosów nie można od siebie oddzielić, a tym, co je łączy, jest nie lęk, a wzajemna miłosna akceptacja, łączenie inności z samą sobą. Nie jest to łączenie wykluczające „osobność” osoby, choć osobność ta wymaga akceptacji wzajemnej słabości, bez której przeradza się w związek niszczycielski.

Kwestia prekursorstwa i wspomnianego na początku autoreferatu przepisywania stanowi przedmiot analizy w artykule *Disposable Universals* (*Jednorazowe uniwersalia*, 2008). Zagadnienia te podejmuję w kontekście projektu brytyjskiego wydawnictwa Canongate

 5

Books, które w 2005 roku zaproponowało kilkunastu pisarkom i pisarzom z różnych krajów napisanie swoich własnych wersji klasycznych mitów. W projekcie owo przepisanie mitów określono, nieco fonocentrycznie, jako ponowne opowiedzenie (*retelling*). Założeniem wydawców było ukazanie uniwersalności i niezmienności mitycznych treści, lecz w zaproponowanych przez autorów i autorki tekstach uniwersalność ta została podważona i, pomimo nawiązań do mitycznych postaci, owe przepisane historie, nieco paradoksalnie, odsłoniły mityczność domniemanego uniwersalizmu. W artykule analizuję dwa teksty autorstwa kobiet – *Penelopiadę* Margaret Atwood oraz powieść *Anna In w grobowcach świata* Olgi Tokarczuk („przepisującą” sumeryjski mit Inany) – nawiązując do antropologicznej uniwersalizacji mitów w ujęciu Lévi-Straussa oraz do przetwarzania mitu Edypa w teorii Freuda. Obydwie omawiane w artykule autorki, na różne sposoby, proponują inność nie tyle jako alternatywę wobec ustalonej przez ojca Anny In „gramatyki bytu”, lecz jako jej uzupełnienie o wymykające się mitologizacji i uniwersalizacji fragmenty codzienności, w której Penelopa Atwood jawi się jako „nieco przygłupawa hausfrau”.

O ile w omówionych wyżej publikacjach skupiałam się, najogólniej, na wytwarzaniu inności i różnicy w pisaniu kobiecym, to w artykule poświęconym dwóm polskim przekładom książki J.M. Barriego *Peter Pan: The Story of Peter and Wendy* (‘Nibylandie’: *Nibyprzekłady „Piotrusia Pana”*, ‘*Quasilands*’ – *Quasi-Translations of „Peter Pan”*, 2009) podnoszę kwestię normatywnego niwelowania różnic – dyskursów genderowo męskich, które ich nie dostrzegają, czy też, mówiąc za Paulem de Manem, są na nie „ślepe”. W artykule staram się znaleźć uzasadnienie dla przekładu zwrotu „very real”, użytego przez Barriego w odniesieniu do rzeczywistości świata „Nigdywyspy”, zwrotu zmienionego przez Macieja Słomczyńskiego na „nieomal prawdziwa”, a przez Michała Rusinka na „omalże prawdziwa”. Odczytuję decyzje tłumaczy w świetle teorii symulaków Baudrillarda i psychoanalitycznych rozważań Slavoja Žižka jako wynik epistemologicznej represji możliwości zaistnienia rzeczywistości, która nie mieści się w świecie opartym na niepodważalnych opozycjach binarnych. W omawianych przekładach inność dziecięcego świata dziwnej wyspy Barriego staje się innością na niby, co odzwierciedla także przekład nazwy „Neverland” jako „Nibylandii”. Artykuł dotyczy tekstu autora płci męskiej, któremu, jak się zdaje, duch inności nie był obcy, choć nie w pełni uprawnia nas to do ewentualnego stwierdzenia, że J.M. Barrie była kobietą.

W krótkim szkicu na temat *Biegunów* zatytułowanym *Olgi Tokarczuk zaufanie do cudzysłowu jako strategia pisarska w „Biegunach”* (*Olga Tokarczuk’s Trust in Quotation Marks as a Writing Strategy in „Flights”*, 2009) zastanawiam się, na kanwie obfitującej w

cytaty książki Tokarczuk, nad zagadnieniem roli cytowania w literaturze, w której sama Tokarczuk postrzega funkcję „scalania świata”. Skoro *Bieguni* to książka niejako podróźnicza, to poprzez metaforę życia – podróży odczytuję cytowanie jako poszukiwanie, jakkolwiek rozproszonych, punktów orientacyjnych w intertekście świata i wprowadzanie obcości i inności do tekstu własnego, którego własność jest równocześnie umacniana jako podróźnicze doświadczenie obserwatora. (Artykuł ten zawiera anglojęzyczne streszczenie, na którego formę nie miałam wpływu).

Kwestię inności w kontekście pojęcia płci kulturowej (gender) w przekładach tekstów autorstwa kobiet podejmuję w artykule *In the Furrows of Translation (W koleinach przekładu, 2010)*. Skupiam się w nim na przekładach powieści dwóch autorek brytyjskich – Sary Waters (*The Night Watch, Affinty*) i Jeanette Winterson (*Written on the Body*) – których twórczość można określić jako silnie świadomą komplikacji, czy też „kłopotów”, mogących wynikać z niezdecydowalności płciowej. W polskich przekładach, także autorstwa kobiet (Magdaleny Gawlik-Małkowskiej i Hanny Mizerskiej), zauważam wyraźną tendencję do unikania i niwelowania niejasności tożsamościowych, które to unikanie ujmuję w teoretycznej części artykułu jako dyskursywnie dyktowane niechęcią do wyjścia z „kolein” uniwersalnego humanizmu. Niechęć tę rozważam nie tyle jako osobistą cechę tłumaczek, ile jako zagadnienie istotne dla możliwości zmiany strategii tłumaczeniowych i omawiam w świetle teoretycznych sformułowań m. in. Lawrence’a Venutiego, Sherry Simon i Jacquesa Derridy, jako rodzaj kulturowej niegościnnosci, w której tworzeniu przekład także może uczestniczyć. (Polskojęzyczna, zmieniona, wersja tego artykułu została opublikowana w roku 2011).

Podobną tematykę podejmuję w artykule *Harlequinised in Adaptation. „Tipping the Velvet” by Sarah Waters (‘Harlekinizacja’ w adaptacji. „Muskajac aksamit” Sary Waters, 2011)*, analizując filmową adaptację powieści *Muskajac aksamit* Sary Waters (*Tipping the Velvet* BBC 2002) jako produkcję kierującą się podobnymi założeniami jak popularna seria książkowa Harlequin. Nawiązując do rozważań Judith Butler i *Queer Theory*, ukazuję mechanizmy wymagań rynkowych jako istotny czynnik regulujący normy tożsamości seksualnej, którym powieść Waters się wymyka. W adaptacji filmowej związku lesbijskie ukazane zostały jako związki udawane bądź nieautentyczne, stale odwzorowujące praktyki heteroseksualne.

W artykule *Politics of Creativity: A Few Poems by Wisława Szymborska in Translation; or Finishing the Unfinished (Polityka kreatywności. Kilka wierszy Wisławy Szymborskiej w przekładzie, lub dokończanie niedokończonego, 2011)* podejmuję silnie obecną w

rozważaniach nad przekładem problematykę jego twórczego autorstwa, któremu autorka i autor przekładów poezji Szymborskiej na język angielski (Susan Bassnett i Piotr Kuhiwczak) przypisują we wstępie do tomiku przekładów kilku polskich poetek prawo do „twórczej niewierności” (*creative unfaithfulness*) celem umożliwienia transferu „poetyczności” (*poeticity*) tłumaczonych wierszy. Owo otwarcie wymagania wierności przekładu na zmianę okazuje się w dokonanej przeze mnie analizie porównawczej domykaniem ważnego w poezji Szymborskiej niedomykania sensów, które często uniemożliwia jednoznaczną kategoryzację i klaryfikację poetyckiego obrazu jej wierszy. Tłumaczka i tłumacz omawianych wierszy (dosyć znane postaci na akademickim gruncie *Translation Studies*), w kilku miejscach dokonują swoistej normalizacji tekstu czyniąc, przykładowo, z dziecka dziewczynkę.

Mój artykuł *O androcentrycznej ‘normalizacji’ przekładu (On the Androcentric ‘Normalization’ of Translation, 2016)* poświęcony jest trudnościom związanych z transferem „genderowych” aspektów teorii i praktyki przekładu na grunt polskiego dyskursu akademickiego. Problem ilustruję kilkoma przykładami tłumaczeń przekładoznawczych tekstów teoretycznych na język polski, ukazując ich dosyć silne zakorzenienie w androcentrycznej tradycji akademickiej, unikającej afirmacji wyraźnej w przekładanych tekstach afirmacji znaczącej różnicy i twórczego dialogu w przekładzie. W artykule analizuję m. in. przekład wstępu do *O gramatologii* Derridy autorstwa Gayatri Spivak oraz artykułu *Przekład, wspólnota, utopia* Lawrence’a Venutiego.

Dyskursywny androcentryzm jest także przedmiotem mojej uwagi w artykule *Some Remarks on Translating „Gender Trouble” and on Polish Foreign to Poles (Kilka uwag o przekładzie „Uwikłanych w płęć” oraz o polszczyźnie obcej Polakom)*, w którym – w świetle nowych „polityk płciowych” (*gender politics* – termin Judith Butler) – staram się ukazać, jak wieloletni brak badań i nauczania akademickiego związanych z płcią w Polsce i brak nawyków językowych są ze sobą powiązane i często skutkują silnie uprzedzonymi wypowiedziami akademickimi. W artykule omawiam krytykę przekładu książki Judith Butler *Gender Trouble* na język polski, dokonaną przez filozofa, którego tekst o przekładzie książki oraz o książce tej autorce chwilami staje się manifestacją mizoginii.

W analizie krótkiego opowiadania Virginii Woolf (*Street Haunting: A London Adventure*), której poświęcam artykuł *The Haunting Presence of the Feminine. Virginia Woolf in the Streets of London (Nawiedzająca obecność kobiecości. Virginia Woolf na ulicach Londynu, 2017)*, staram się ukazać bliskie brytyjskiej pisarce zagadnienie obecności kobiet w przestrzeni publicznej jako odmienny od tradycyjnego rodzaj nawiedzania, w którym strach i

straszenie ustępują przygodności udawanych zakupów bohaterki opowiadania. Gotyckiego ducha w opowiadaniu Woolf zdaje się zastępować akceptacja nie-artykulacji zarówno własnej tożsamości, jak i szerzej pojętej prywatności, powiązanej w opowiadaniu także z prywatnością własności rynkowej. Przechadzka Woolf po Londynie wymyka się zakresowi aktywności Benjaminowskiego flaneura, dla którego spacerowanie powiązane było jedynie z przyjemnością estetycznej bezcelowości.

W artykule *'Why Am I Cold.'* *Sylvia Plath's English Home and the American Refrigerators* ('Czemu jest mi zimno'. *Angielski dom Sylwii Plath i amerykańskie lodówki*, 2018) analizuję kilka wierszy Sylwii Plath w kontekście kategorii zimna i domowości oraz ich powiązań w poetyckim poszukiwaniu „własnego” miejsca poetki po zamieszkaniu w Wielkiej Brytanii. Użyte przez nią w wierszu *Electra on Azalea Path* pojęcie „hibernaculum”, a także kilka innych odniesień do hibernacji i zimowania w jej wierszach, zdają się stanowić elementy poszukiwania i akceptacji przestrzeni nie-domowej, otwartej na naturę i jej czasem chłodną obojętność na cywilizacyjne stereotypy ciepła domowego ogniska.

Mój artykuł *On Gender Silencing in Translation: A Case Study in Poland* (*O wyciszaniu genderu w przekładzie. Przykład z Polski*, 2018) nawiązuje do zagadnienia przekładowego androcentyzmu poprzez odniesienie do krytyki studiów genderowych i ich politycznych interpretacji jako formy ideologicznego totalitaryzmu w Polsce. Problem analizuję teoretycznie w kontekście socjologicznej kategorii *gender knowledge* (wiedza genderowa) oraz używanego w studiach nad niepełnosprawnością terminu *knowledge translation* (przekład wiedzy), które otwierają interesującą perspektywę badawczą w refleksji nad akademickim wymogiem genderowej neutralności i, szerzej, nad zagadnieniem obiektywizmu.

Ostatni artykuł wchodzący w skład mojego osiągnięcia naukowego (*Bloodless Academicians and the Power of Translation Studies* (*Bezkrwiści akademicy a siła studiów nad przekładem*, 2018) jest propozycją rozważenia miejsca, jakie postulaty współczesnych teorii krytycznych i *Translation Studies* zajmują we współczesnym dyskursie akademickim. Zastanawiam się w nim nad zagadnieniem możliwości osłabienia siły dominujących dyskursów normatywnych w humanistyce, w których podejścia różnicujące i rozdrabniające są często przedmiotem krytyki ze względu na kruchość postulowanych koncepcji i metodologii, wynikającą z wieloaspektowego osłabienia kategorii tożsamości kosztem różnicy i inności.

Teksty mieszczące się w ramach mojego osiągnięcia naukowego omówiłam w kolejności chronologicznej, nie sugerując jednak w ten sposób jednokierunkowego rozwoju

moich zainteresowań naukowych. Pomimo dosyć długiego okresu czasu dzielącego pierwszy tekst od ostatniego, wiele wątków tematycznych i interpretacyjnych związanych z innością i odmiennością stale powraca w moich pracach, choć ujmuję je w różnych perspektywach metodologicznych i teoretycznych, które z biegiem lat ulegały nieuniknionym zmianom, równocześnie poszerzając, lecz także komplikując, na pozór nieproblematyczne zjawisko, i efekty, inności.

Pozostałe osiągnięcia

Przed otrzymaniem stopnia doktora opublikowałam 18 prac naukowych i esejów (w tym jedna recenzja krytyczna oraz posłowie do tomiku poetyckiego), które w dużej mierze stanowiły podstawę moich przyszłych badań nad różnicą i innością. Kilka z tych artykułów poświęconych jest analizie poezji polskiej autorstwa kobiet (Elżbieta Drużbacka, Halina Poświatowska, Wisława Szymborska). W analizach tych starałam się sięgać do słabo dostępnych wtedy w Polsce teorii krytycznych, w tym krytyki feministycznej. Jednym z efektów tej pracy stało się moje zainteresowanie praktyką i teorią przekładu, co znalazło wyraz w kilku publikacjach z tego okresu. Inspirację dla moich wczesnych zainteresowań naukowych stanowiła praca w Kole Teorii Literatury oraz udział w konferencjach naukowych pracowników i studentów Instytutu Nauk o Literaturze Polskiej Uniwersytetu Śląskiego. Duże znaczenie w kształtowaniu moich zainteresowań miało także uczestnictwo w serii konferencji przekładoznawczych organizowanych w Uniwersytecie Śląskim przez Prof. Piotra Fasta oraz w corocznych wtedy międzynarodowych konferencjach organizowanych przez Instytut Filologii Angielskiej, który miał istotny udział w przybliżaniu współczesnych teorii krytycznych literaturoznawcom polskim. Dzięki temu moich kilka następnych publikacji poświęconych przekładowi zyskało silniejszą podbudowę teoretyczną. Zapoczątkowały one moje zainteresowania krytyką feministyczną i *Gender Studies*. Opublikowałam także dwa artykuły współautorskie. Równocześnie pracowałam nad moją rozprawą doktorską, w całości poświęconą poezji Urszuli Kozioł, którą ukończyłam w roku 2000 i obroniłam w 2001.

Oprócz prac wchodzących w skład mojego osiągnięcia naukowego, po uzyskaniu stopnia doktora opublikowałam 10 artykułów naukowych (w tym 2 współautorskie). Kilka z nich bliskich jest tematyce inności i różnicy z zaproponowanego jako osiągnięcie cyklu, lecz traktują tematykę tę kontekstowo, skupiając się głównie na analizie tekstu. Trzy (*Tessera, albo późna wnuczka. Relacje przekładu i historii literatury w lirycznym tryptyku Urszuli Kozioł, Z*

zagadnień „bliskości” we współczesnej poezji kobiecej oraz *Poetyka pestki. Słowo i milczenie w poezji Urszuli Koziół*) dotyczą poezji. Artykuł *Przekład w koleinach uniwersalnego humanizmu* (2011) jest polskojęzyczną adaptacją jednego z tekstów cyklu.

Poza zakres tematyczny wskazanego cyklu wyraźniej wychodzi artykuł poświęcony retoryce narodzin narodowości śląskiej w dyskursie towarzyszącym próbom legalizacji tejże narodowości (*Miscarriage or the Birth of a New Nation: Silesian Nationalism and Gender*, 2004). Retoryka ta, mieszając pojęcia ojcostwa i macierzyństwa, wspierała oficjalną propozycję polityczną na paradoksie wprowadzenia Lacanowskiego „prawa Ojca” do kobiecej sfery niedecydowalności. Propozycja ta była także, choć raczej nieświadomie, próbą normalizacji wyjątkowości Śląska zarówno jako niedookreślonego miejsca jak i jako niedokreślonej społeczności. O miejscach piszę także w artykule, który poświęciłam pamięci o Zagładzie (*Metafora zamrożona w czasie. O ciszy nad sztetłami*, 2012) zastanawiając się w nim nad pamięcią miejsc, których już nie ma – dawnych żydowskich sztetli, których poziome uporządkowanie topograficzne nie jest w stanie już oznaczyć na mapach, a śladem po nich jest towarzysząca kiedyś szabasowa cisza. Trzecim artykułem (*Figurations of Attachment in Sylvia Plath and Halina Poświatowska*, 2019), który także odnosi się do zagadnień topograficznych jest komparatystyczny tekst poświęcony przywiązywaniu się do miejsc i odwiązywaniu od nich w autobiografizujących tekstach Sylwii Plath i Haliny Poświatowskiej.

Do swych osiągnięć zaliczam także prace redakcyjne: jestem współredaktorką pięciu monografii zbiorowych (*S/He. Embracing/Wrestling Genders: Cultural Spaces for the Redefinition of the Political; Affinities. Essays in Honour of Professor Tadeusz Rachwał; Reciprocities. Essays in Honour of Professor Tadeusz Rachwał; Cultures(s) and Authenticity. The Politics of Translation and the Poetics of Imitation; Interpreting Authenticity. Translation and Its Others*) oraz numeru tematycznego czasopisma „European Journal of American Studies” (*America to Poland: Cultural Transfers and Adaptations*), jak również redaktorką numeru tematycznego czasopisma „Kultura Popularna” (*Homely Spaces*). Od 2017 roku jestem także współredaktorką (wraz z Prof. Elżbietą Tabakowską) serii wydawniczej „Cultures in Translation. Interdisciplinary Studies in Language, Translation, Culture and Literature” w wydawnictwie Peter Lang, w której jak dotychczas ukazały się dwie pozycje, a następne dwie są w druku.

Od ukończenia doktoratu wygłosiłam referaty na ponad 30 międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych. W 2014 zorganizowałam w SWPS panel dyskusyjny „Teoria w humanistyce dzisiaj”. W kolejnym roku na swojej macierzystej uczelni

zainicjowałam powstanie serii konferencji „Translation and Culture” – kolejne konferencje odbywają się co dwa lata w maju: *Authenticity and Imitation* (2015), *Protest and Dissent* (2017), *Normativity and Resilience* (2019). W 2015 organizowałam także – we współpracy z Polskim Towarzystwem Studiów Amerykanistycznych oraz Ambasadą Stanów Zjednoczonych – doroczną konferencję amerykańską pod tytułem *Homeliness, Domesticity, Security in American Culture*. Współpracowałam także z Social Uncertainty, Precarity and Inequality European Research Group przy organizacji konferencji *Precarious Places. Social, Cultural and Economic Aspects of Uncertainty and Anxiety in Everyday Life*, która odbyła się w Warszawie w 2016. Byłam także przedstawicielką SWPS w Konsorcjum Analizy Dyskursu. Należę do ośmiu stowarzyszeń naukowych, z których siedem ma charakter międzynarodowy.

W ramach moich obowiązków zawodowych prowadziłam zajęcia dydaktyczne w SWPS Uniwersytecie Humanistycznospołecznym z zakresu teorii literatury, teorii, krytyki oraz praktyki przekładu, różne edycje zajęć do wyboru związanych z *Gender Studies* i *Cultural Studies*, seminaria magisterskie i licencjackie, a także zajęcia ze stylistyki i gramatyki. Prowadzę także zajęcia na przekładowych studiach podyplomowych (na studiach podyplomowych o zbliżonym profilu pracowałam wcześniej na Uniwersytecie Śląskim). Byłam promotorką kilkudziesięciu prac magisterskich i (mniejszej liczby) licencjackich. Brałam także udział w opracowaniu nowych programów studiów dla ścieżki przekładowej na studiach licencjackich oraz specjalizacji tłumaczeniowej na studiach magisterskich; koordynowałam moduły na specjalności tłumaczeniowej na studiach magisterskich i na drugim roku studiów licencjackich. W bieżącym roku akademickim byłam członkinią zespołu przygotowującego raport samooceny dla PKA.

W latach 2009–2011 pełniłam funkcję Pełnomocnika Dziekana ds. współpracy międzynarodowej. Natomiast od roku 2015 pełnię obowiązki Pełnomocnika Dziekana ds. dorobku naukowego i odpowiadałam za przygotowanie ostatniej ankiety parametryzacyjnej jednostki, a wcześniej za przygotowanie wniosku o uprawnienie doktorskie w zakresie literaturoznawstwa. We wrześniu 2015 otrzymałam nagrodę Rektora, a we wrześniu 2017 nagrodę Dziekana za osiągnięcia naukowe i organizacyjne.

